

DVOJEZICNA RUMUNJSKO-HRVATSKA GIMNAZIJA KARASEVO

vineri, 14 ianuarie 2022

U karaševskim naseljima škole postoje ve od 18. stolje a.

Prva škola zabilježena je u Karaševu u 18. stolje u, a Isusovca Mihovila Lovini a, koji je ondje djelovao izme u 1726. i 1730. godine, možemo smatrati prvim našim u iteljem. Nastava je izvo ena u 18. i 19. stolje u na materinskom jeziku, a od 1907. pa do sloma Austro-Ugarske na ma arskom. 1933. godine sklapa se me unarodna školska konvencija izme u Jugoslavije i Rumunjske, koja je garantirala hrvatske u itelje za karaševska sela u našoj zemlji. Rad tih u itelja je ovdje trajao od 1936. do 1948., razdoblje u kojemu je hrvatsko školstvo u Rumunjskoj doživio svoj puni procvat. Po etkom 60-ih godina, rumunj-ski jezik uveden je kao nastavni jezik u školama, a tadašnji hrvatskosrpski jezik dobiva status predmeta te predaje se po 3–4 školskih sata tjedno.

1997. godine otvara svoja vrata u Karaševu prva Dvojezi no rumunjsko-hrvatska gimnazija. Da bi saznali kako se danas provodi nastava na mater-njem jeziku te koji su uvjeti školovanja u školama Op ine Karaševo, razgovarali smo s ovdašnjem profesorima, u iteljima i odgojiteljima .

Alina Mi_toiu - ravnatelj Dvojezi ne rumunjsko-hrvatske gimnazije Karaševo

Rumunjsko-hrvatska dvojezi na gimnazija iz Karaševa je mjesto gdje naša djeca u e na mater- njem jeziku. Imamo i razrede na rumunjskom jeziku, a to su razredi od prvog do etvrtog, ali u ostalim razredima nastava se održava na hrvatskom jeziku.

Radim kao profesor hrvatskog jezika u ovoj školi ve od 2003. godine, a od 2014. postala sam ravnateljica gimnazije. Ro ena sam u Karaševu, a u ovu školu išla sam sve do 8. razreda. Rodom sam Rumunja, moji su roditelji radili ovdje u op ini. U ila sam hrvatski jezik kao maternji jezik i voljela sam to od prvoga dana. S djecom sam na ulici govorila hrvatski, ak i ku i ponekad govorim hrvatski. Volim ovo mjesto, a od prvog dana kada sam kao nastavnik prešla prag ove škole brinula sam se da djeca što više u e, da što bolje asimiliraju hrvatski jezik, da ga ne zaborave i da ga koriste u svagdanjem komuniciranju, jer najvažnije je uvati svoj jezik, kulturu, tradiciju i obi aje. Ako to ne poštujemo, jednoga dana nestat emo kao manjina, a to bi bila velika šteta. Drago mi je što sam pripadnik ove male zajednice i da s njom mogu podijeliti sve što sam nau ila tijekom studija.

Dvojezi na gimnazija je osnovana 1996. godine. Prije nekoliko godina proslavili smo 20. godišnjicu. Bila je velika proslava uz pomo Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, a bili su uz nas zastupnik Slobodan Ghera i predstavnici Op ine Karaševo. Bili su prisutni i nastavnici koji su ovdje predavali tijekom godina te apsolventi s kojima se mi ponosimo, jer mnogi od njih postali su lije nici, IT stru njaci, inženjeri i filolozi. Usprkos injenici da su u ili u ruralnim podru jima, nastavili su studije, a sada rade u velikim gradovima poput Temišvara ili Bukurešta. Ve ina u itelja nam dolaze iz Ri ice i dobro su se uklopili u zajednici. Radimo svi zajedno za dobrobit naših u enika.

Što se ti e srednjoškolaca, ve dvije godine smo uklju eni u projekt Roze, u kojemu sudjeluju u enici od 9. do 12. razreda. U enici 11. i 12. razreda provode razne aktivnosti i pripreme za maturu na predmetima iz kojih imaju ispite, a ostali u enici uklju eni su u drugim aktivnostima, kao što su izleti ili školske radionice. Zbog pandemije nismo stigli uraditi neke od tih aktivnosti, ali nadamo se da barem u ovoj godini, koja je posljednja godina projekta, stignemo obaviti sve te stvari. Tako er, kroz ovaj projekt, srednjoškolci su dobili 40 prijenosnih ra unala i 4 interaktivne plo e. Ove plo e su ve u upotrebi u nastavi, u obrazovnom procesu, spojeni su na internet, ime se modernizira nastavna metoda. Uskoro ekamo i projekt obnove naše škole, ali to e se obaviti posredstvom

Opine Karaševo.

Ana Filca – u iteljica u Karaševu

Ro ena sam u Nermi u, Karaševka sam, Hrvatica. Završila sam pedagošku školu u Karansebešu 1984. godine. Zaposlila sam se 1. rujna u vrti u u Nermi u. Tada sam imala 36 djece u vrti u. Ve imam 37 godina od kada radim kao u iteljica te od dugo vremena predajem na hrvatskom jeziku. Znam kada sam ja bila u enica da sam se muila s rumunjskim jezikom, jer nisam ga razumjela, i ne ho u da moji u enici imaju taj problem. Zato ja im uvijek objašnjavam i na rumunjskom, i na našem mjesnom karaševskom govoru, i na hrvatskom književnom jeziku. Kroz ovaj dvojezi ni sustav, djeca mogu najbolje razumijeti ono što im predajemo. Ali sve ovisi o nastavniku. Ja kao nastavnik razumijem da je djetetu u korist da dobro poznaje naš mjesni govor, da zna odgovaraju e termini na rumunjskom jeziku te da ga polako uputim prema hrvatskom književnom jeziku. Bilo bi poželjno da nastavnici koji rade u našim školama, u hrvatskim selima, dobro poznaju sve ove jezike. Ako nije mogu e da nastavnik bude baš iz naših sela, dobro je došao od bilo kud, ali da poznaje hrvatski jezik, da osjeti kroz sve što prolazi dijete koji govorи neki drugi materinski jezik od rumunjskog.

Problem naše zajednice i naših škola je sve manji broj djece. Gubimo se jer nemamo djecu. Ja sad, u 2021. godini, predajem simultano trima razredima i imam svega 14 djece, od kojih 8 su predškolci, 2 prvi razred i 4 drugi razred, dok 1986. godine imala sam 36 djece samo u vrti u.

Pored nastave što odvijamo u našim školama impliciramo se mnogo i u vanškolskim aktivnostima, a tu moram zahvaliti u iteljicama na rumunjskom jeziku, jer su vrlo aktivne. Akcije u kojima uklju ujemo djecu organizrane su ovdje od Zajedništva Hrvata. Imamo mnogo akcije i s drugim školama iz bljižnjeg grada Rijeke te mnogo državnih i meunarodnih natjećaja u kojima se mi možemo uklju iti te ukoliko smatramo da smo spremni, ništa ne propuštamo.

U sklopu Dvojezi ne gimnazije, u Karaševu djeluje i jedan djeji vrti . Ovdje su malešani podjeleni u dvije grupe ovisno o na inu predavanja: na rumunjskom ili na materinskom hrvatskom jeziku. Prije par godina je u ovom naselju bila aktivna još jedna osnovna škola te još jedan djeji vrti , ali koji su zbog sve manjeg broja djece bili primoreni zatvoriti svoja vrata. Svjedok tome preokretu bila je Sabina Gheră, neko u iteljica u navedenoj školi i trenutno odgojiteljica u jedinom aktivnom vrti u u Karaševu.

Sabina Gheră - odgojiteljica u Karaševu

U iteljica sam ve 16 godina. im sam položila maturu zaposlila sam se u Donjoj školi, gdje sam najprije radila kao u iteljica, a poslije toga, punih 11 godina radila sam kao odgojiteljica. Svi a mi se raditi s djecom, osje am radost i ljubav jer oni su naša budu nost, a to što radimo s njima sada, nadam se da e im ostati kao pouka za cijeli život.

Donja kola se ugasila jer nije bilo više djece. Svake godine ih je sve manje. Imamo i plodne godine kada se ra aju više djece, ali, uglavnom, njihovi roditelji odlaze raditi u Austriju pa uzimaju djecu sa sobom tamo. Bojim se da smo lagano, lagano ostati bez djece. Moja grupa je na hrvatskoj sekciji, ali mi govorimo me usobno karaevski. Imamo djecu koja ne znaju rumunjski i znaju samo karaevski ili znaju samo rumunjski i ne znaju karaevski, ali uz igru ili uz pjesmu, na kraju vrti a znašemo govoriti i karaevski i rumunjski te izgovoriti pokoju novu riječ na hrvatskom književnom jeziku. Smatram da je velika prilika za djecu da od malih nogu znaju govoriti dva jezika. Nemaju svi tu mogunost. Nije bitno da li su to jezici meunarodne komunikacije ili ne, jer danas su traženi i oni jezici ija proširenost nije toliko velika, pa nikad ne znašemo da li e ti zatrebati u životu. A do kraja krajeva, to smo mi. Mi smo Hrvati, Karaevci, zašto onda da ne znamo govoriti hrvatski? Ako mi doma ne govorimo, tko e nas naučiti? Mislim da ono što mi radimo ovdje je veliki plus za sve nas.

Djeji vrti i Osnovna škola od prvog do četvrtog razreda postoje i u Nermi u naselju pod oblašću; u Opštine Karaevce. Ovdje predavanje vrši se na hrvatskom materinskom jeziku.

Nicolae Jigmul – uitelj u Nermi u

Zapošljen sam u ovoj školi od rujna 1995. godine, kada sam završio pedagošku gimnaziju u Temišvaru. Stanje i kolo nije bilo loše, ali su još bili vidljivi utjecaji komunizma. S vremenom uspjeli smo obnoviti školu i poboljšati joj materijalnu bazu. Na početku bile su dvije lokacije. Na ovome mjestu gdje smo sada, djelovala je samo škola, dok u susjednoj zgradi, koja je sada crkvena, bio je vrtić. Bilo je više djece tada. Samo u vrtiću bilo ih je 30, a u eniku je bilo više od 30. Razredi su uvijek bili kombinirani po dva. S vremenom je počeo opadati broj u eniku te smo se grupirali u samo jednu lokaciju. Uradili smo to i zbog grijanja, jer koristimo tvrdo drvo i bilo nam je jeftinije. Sada nas je puno manje.

Predavanje je bilo na početku bilo samo na rumunjskom jeziku. Sada ja predajem i hrvatski i rumunjski. Imamo profesore i to dolaze za vjeroučitelje, njemački jezik i tjelesni odgoj. Učbenici na hrvatskom jeziku imamo. Za prva tri razreda osnovne škole izdali su se učbenici u Beogradu, ali nisu ih profesori izradili. Za 4. razred koristimo učbenike izdane u Zagrebu. Imamo i radni listi i na hrvatskome. Ako pogledate naokolo vidjet ćete plakati, koji su rod i rezultat bezbrojnih participacija naših nastavnika na stranim skupovima za uitelje hrvatske dijaspore, koji se održavaju u Hrvatskoj. Postoji ta veza i komuniciranje s matičnom zemljom.

Sve to imamo, ali moramo imati i ono i to je najglavnije – djece. Nadamo se da će se i to nekako popraviti u bliskoj budućnosti, jer demografski proces stalno oscilira.

U održavanju škole te nastave na hrvatskom jeziku, u mjestima gdje živi hrvatska manjina, veliku ulogu ima Zajednica Hrvata u Rumunjskoj, organizacija posvećena očuvanju hrvatskog jezika, tradicije i kulture u našoj zemlji.

Gheorghe Iancov – generalni tajnik ZHR

Jedan od glavnih ciljeva Zajednice Hrvata u Rumunjskoj je poštivanje prava hrvatske manjine na podruju obrazovanja. U tom smislu, rukovodstvo ZHR-a djeluje za kontinuitet obrazovanja na materi-njem jeziku u školama, po evši od predškolskih odgojnijih jedinica do srednjoškolskih. Naime, glavni interes rukovodstva Zajedništva je o uvanje svih škola u selima hrvatske zajednice. To je izrazito važno jer se hrvatski jezik u i samo u tim školama. Poduzi-maju se brojne radnje kako bi se to postiglo. Jedno od takvih doga a se prije po etka svake školske godine, kada se predsjednik ZHR-a, koji je i zastupnik u Rumunjskom parlamentu, sastaje s rumunjskim ministrom obrazovanja te na temelju zakona odobravaju razrede s manjim brojem u enika. S druge strane, zbog dobre suradnje rukovodstva Zajedništva i ravnatelja škola u našim selima, radi se o Srednjoj školi Lupak i Dvojezi noj srednjoj školi iz Karaševa, svake godine, kada se razra uje projekt školovanja, obuhva uju se i razredi na materinskom jeziku. To je važno jer je broj u enika u tim razredima manji i svi predmeti se predaju na hrvatskom jeziku, a u enici bolje usvajaju hrvatski. Postoji mnogo drugih akcija koje možemo nabrojati, ali mislim da ove koje sam spomenuo dokazuju angažman Zajedništva Hrvata u održavanju škola u selima hrvatske zajednice.

Daniel Lucacela